

NEMOŽNOST MIMOVOLNÝCH VÝVOJOVÝCH ZMĚN V ESPERANTU.

Napsal prof. *Rudolf Fridrich*.

Z pochybovačných výroků o esperantu je nejjzávažnější a zdánlivě nejdědětější onen, který namítá, že je marné úsilí o mezinárodní jazyk, poněvadž jeho osud prý bude konec konců týž jako všech národních jazyků. I esperanto prý za nějakou dobu podlehne změnám, utvoří nářečí a může prý se přihoditi, že esperantisté jedné poloviny zeměkoule nebudou rozuměti esperantu svých protinožců. Tak slýchám z úst lidí studovaných, zejména filologů.

Stanovisko esperantistů vůči podobným obavám je pevné. Už dávno přestali býti v palčivé otázce mezinárodního jazyka theoretiky, vědouce, že by bylo možno pochybnostmi o budoucnosti esperanta ztratiti celá desetiletí, drahá pro ně i pro lidstvo. Nechtěli se podobati lidem, kteří by pro samou skepsi o osudu železnic, pošty a telegrafu neužili výhod těchto prostředků. Poznali esperanto a užitek z něho a dali se do práce. A v tom okamžiku pochopili závazky, jež jim řekla pouhá slova: mezinárodní jazyk pomocný. Ukládáť esperanto samozřejmou a nevyhnutelnou i sladkou povinnost tomu, kdo seznav jeho naléhavou potřebu, je přijal. Je to povinnost jazyk ten důkladně znáti a neměniť jej, jestliže chce býti účasten výhod z něho, to jest dorozuměti se s ostatními esperantisty.

Arci namítají dále theoretikové, změn úmyslných do esperanta nebude snad zaváděti nikdo, ale esperanto se změni časem v ústech samo, bez vědomí mluvících.

Zde jsme u jádra věci. Váhu této námítky, která by byla s to vzbuditi beznadějnost a odniti nám chut, kdyby byla pravdiva, uznali již odborníci otázku touto se zabývající (p. dr. Emil Smetánka, Prof. dr. Lambert, René de Saussure), vyvrátili ji, ale soustavně na lichost obavy této a vratkost srovnání dosud neposváčeno.

Kolikeré to změny mohou vůbec postihnouti jazyk?

Změny jazykové skutečně dle vzniku rozeznáváme dvojí. »Za prvé takové, které se dějí za vědomí člověka. Člověk pak dovoluje si úmyslně a vědomě jazyk měniti velmi zřídka a jenom v případech jistých, když totiž pro nově vyskytlou věc potřebuje také výrazu nového« (Jan Gebauer.) Tím způsobem vznikly svou dobou výrazy: brankář, hasič, hodinář, hromosvod, kopaná, litina, nádraží, očkovati, pojišťovna, směnka, spořitelna, továrna, tužka, vlak, výstava, zasklení, žárovka atd. Možnost takových změn i pro mezinárodní jazyk připouštíme v plném rozsahu; také esperanto, jež chce sloužiti všem vztahům mnohotvárného života moderního, bude nuceno obohacovati svůj slovník, jako národní jazyky, někdy více než tyto. Jazykový výbor vede tuto práci a bude se starati o to, aby pro nové věci, jež lidský duch ještě objevi nebo vytvoří v různých oborech života, vědy, umění a techniky, v čas nalezl vhodná slova! Slovníkově tedy esperanto měněno bude, a to úmyslně a vědomě.

Ostatní změny dějí se v jazyku bez úmyslu člověka, ano bez vědomí jeho. Četné příčiny jejich jsou ovšem při člověku, ale jsou mimo úmysl a vědomí jeho. Proto nazvu je mimovolnými. Postihují hláskový, tvarový i skladbový fond jazyka; ve slovníku působí změn poměrně málo. Nezáleží na jejich příčinách, jichž Gebauer vypočítává šestero. O to běží, zda změny tyto vůbec budou v esperantu možny.

Chceme-li mluvíti o oné námitce, nezapomeňme, že vznik a postavení esperanta jsou naprosto zvláštní a úplně odchýlné od okolností, za kterých se vyvíjel a měnil kterýkoli národní jazyk a že tedy srovnání umělého jazyka s přirozenými není platné pro všechny zjevy a v celém rozsahu.

Vždyť přirozené jazyky šly se svými národy od dob předhistorických až k dnešním a stopy tohoto dlouhého vývoje můžeme dobře pozorovati. Tak čeština s politickým během národa mohutněla a upadala, povznášela se k ryzosti neb pustla. Šly pak jazyky do nedávna libovolně nikým vědecky nepěstěny a neřizeny. Mluvnické a pravopisné zjevy byly neznámy co do příčin a často nastával úplný zmatek. A různé jazyky vyvinuly různé určité stránky mluvnice. Na příklad: proti bohaté koncovkové flexi jmenné v češtině a němčině je francouzština naprosto chudá; kdežto francouzština má přepych pěti minulých časů, musí se čeština spokojiti s jediným; kdežto čeština vytvořila sloveso velmi citlivé

pro dějovou kvantitu a vyvinula smysl pro tvarové odlišení substantiv osobních, živočišných i neživotných, většina jazyků naprosto postrádá tohoto smyslu. A tak vznikly nepravdivosti, složitosti a výjimky, jež působí, že znalost národních jazyků vyžaduje roků. Pak na různost tvarů počala působiti chybná obdoba, jež směšovala kategorie často úplně cizí, čímž nastal zmatek. A právě obdoba, tato hlavní příčina změn, má v jednoduchém esperantu, jež nezná nepravdivosti, pramálo živné půdy. Tak jedna z důležitých záruk pevnosti esperanta, jemuž byla hned do kolébky dána darem vzácná jednoduchost, čímž očkovoáno proti nákaze diferencujících změn.

Esperanto nikdy nepůjde s jediným národem, nýbrž s celým lidstvem a bude tak ušetřeno oněch rušivých změn, které učinily národní jazyky sice svéráznými, ale také složitými a nesnadnými. Kdežto přirozené jazyky prošly se svými národy dobami nízké civilisace, kdy nebylo škol, tisku, dopravních prostředků, na tož akademií a ústavů vzdělávacích, o jazyk pečujících, kdy národově žili bez středisek, bez vědomí i své národní solidarity, šťastné esperanto přišlo teprve do doby, kdy lidstvo je vlastně již mezinárodně upraveno, tvoříc jakousi světovou centralisací, která jen dychtivě čekala na poslední prostředek zblížení, který ještě scházel: jazyk mezinárodní. Našlo v celém světě přívržence a šířitele většinou vzdělané, ochotné pro ně pracovati, přineslo si autoritu svého původce a jazykového výboru, k nimž oddané hledí všichni.

Obraťme se nyní k okolnostem změn v přirozených jazycích a srovnajme je s okolnostmi v esperantu.

Proč vlastně se tolik měnily a nepatrně mění dosud přirozené jazyky? Ne poslední příčinou je stále denní jich užívání v rodině a mezi krajany, osobami to majícími tytéž zvyky, potřeby a mysl. Změny ty jsou věc tak přirozená jako zjev, že předměty brávané do rukou denně a nešetřené spíše se otrou než věci, k nimž saháváme zřídka a opatrně. Esperanto je a bude takovým nástrojem potřeby nikoli denní, nýbrž občasně; nemá se státi a nestane se v žádném místě zeměkoule mateřským jazykem, nýbrž bude se ho užívatí jen příležitostně mezi jednotlivci kmenů a názorů rozličných. Člověk se pak při hovoru s cizincem obyčejně krátkém, zdvořilém a vzácnějším varuje krátiti slova, polknouti slabiku, nedbale článkovati, poněvadž by se mu nerozumělo. Mimo to, poněvadž mezinárodní jazyk je pro

každého »cizí«, mluví se jím pomaleji a zřetelněji než mateřštinou, člověk se více namáhá, aby náležitě vyslovoval a srozumitelně, opravdu mezinárodně vyjádřil svou myšlenku.

A kdy se prováděly jazykové změny v národních jazycích? Z toho, co řečeno nahoře o zásadním rozdílu mezi jazyky národními a esperantem, odpovéd' vysvitá. Všecky jazyky dnešních kulturních národů měnily se hlavně v době staré a tehdy rychleji než v dobách pozdějších, kdy náklonnost k změnám byla rušena a zdržována ustáleným ústředním jazykem spisovným v literatuře, školou a církvi, životem veřejným a jinými činiteli. Jakmile národ uzná nějaké město za své politické a kulturní středisko, jakmile povýší jedno z nářečí za spisovný jazyk, což se dělo často vlivem významného spisovatele, zejména pak jakmile v ustáleném tom jazyce počne tisknouti knihy, čímž je zlacňuje, rozšiřuje a tak dává svým dětem, vnukům i pravnukům do rukou vzory a předlohy jazykové, mluvnické a pravopisné, v těch dobách klesá význam nářečí ostatních a zaráží se i měnlivost jazyka národního vůbec. Příklady najdeme v historické mluvnici a literatuře všech národů. Proto pozorujeme v češtině mnohem více a daleko významnějších změn od století 13. do 15., než od 16. stol. do naší doby. Mluva Komenského se nemnoho liší od naší, kdežto od jazyka 14. století nesmírně.

Dnes jazyky národní se mění pramálo a esperanto se bude měniti ještě méně. Neprošlo dobou tápání; vystoupilo hned jako hotové, autor postavil mluvnický a slohový vzor ve Fundamentu, jímž se řídí esperantisté celého světa. Nebylo nejistoty, volby a nevráživosti; »nejkrásnější vynález 19. století« během dvaceti let zvítězil.

Také vyhlídka pro jazykové změny je slibnější v národních jazycích omezených na území a státy než v esperantu rozšířeném na celé zeměkouli.

U koho začíná a jak se šíří jazyková změna? »Začátek svůj běře jazyková změna v mluvě jednotlivcově«. (Gebauer). Tu vzniká jako odchylka a novota, odtud pak se šíří asi takovým postupem jako případné rčení nebo přísloví do nářečí jednotlivcova, někdy zaniká, jindy, má-li na sobě ráz výhodnosti a úspory, ujímá se a stává se pravidlem. To je při menším počtu a blízkosti jedinců národa žijícího na souvislém území snažší než v esperantu, kde každá novota bude musit najíti napodobitele nejen ve své zemi, ale i v celém

světě, aby byla přijata. A tu jsme u otázky hranic jazykových změn.

Kam až zasáhly jazykové změny? Většina změn, zejména v dobách předhistorických, provedla se arci úplně, ale mnohé změny prorazily jen na územích omezených, zejména ty, které začaly v dobách, kdy jazyk spisovný už vykonával udržující vliv. Na příklad české přehlásky *daj-dej, dušu-duši*, provedly se jen v Čechách a na západní Moravě, v nářečích východomoravských a slovenských však se neprovedly. Můžeme-li se odvažití soudu o budoucnosti esperanta na základě minulosti národních jazyků? Podle něho by změny těžce začínaly a nezvítězily ani v dosti osamocенých spolicích úplně.

Jak rychle se prováděly jazykové změny? Z historické mluvnice vidíme, že většina změn se prováděla v časových dobách velmi dlouhých. Vzácné jsou změny, které se vykonaly za jedno neb dvě pokolení. Tak v češtině klesání *jotace* trvalo asi půldruhého století, stejně dlouho změna *bóh-buóh-bůh*; změna *súd-saud-soud* začala na konci 14. století, tvar *soud* se vyskytuje sice již v 15. století, ale *saud* se houževnatě drželo v písmě až do 19. století.

Dnes před našima očima se jazykové změny mimovolné vůbec provádějí pomalu. Co se týče esperanta, je vyloučena obava, že by se prováděly rychleji. Tištěné slovo, jež tolik působilo na zastavení změn v národních jazycích, bude mít v esperantu ještě větší konservující vliv, kongresy a čilý styk ojedinelých esperantistů budou pak působiti vyrovnávacím způsobem. A kdyby i esperanto se změnilo za života čtyř neb pěti generací, zdaž by ony generace neměly mu býti vděčny, že jim posloužilo, jako nám už slouží.

Jaký je konečně osud nářečí v národních jazycích? U dnešních národů s průměrnou civilisací, majících školství a literaturu, nářečí nejenom už nevznikají, ba ubývá jich. A co hlavně přispívá k omezení jich? Je to 1) škola s učebnicemi tištěnými ve spisovném jazyce 2) úřady 3) denní tisk a časopisectvo 4) příliv z venkova do městských středisk za vzděláním, výdělkem, zábavou, vojenskou službou atd. Tam ve velkých městech většina venkovanů ať ráda či nerada, ať úmyslně či mimovolně zapomíná na rodné nářečí a přispůsobuje se.

V esperantu tisk z ústředí, učebnice a publikace často samým Zamenhofem schválené, rozšíření esperanta hlavně ve větších městech udrží jeho jednotu, zastaví změny a tím i za-

mezi nářečí. Jednota tato vůbec bude udržována tím snadněji, čím rychlejší pokroky dělají prostředky dopravní a čím častěji a důvěrněji se budou stýkati esperantisté všech částí světa.

Nechť se esperantisté nikdy nelekaří strašáků postavených skeptiky. I bez skvělých výsledků dosavadní práce sama povaha esperanta je zárukou úspěchu.

ORGANISACE PRAKTICKÉHO UŽÍVÁNÍ ESPERANTA.

O *«Universala Esperanto-Asocio»* píše Dr. Stan Kamaryt.

(Dokončení).

Organisace svazu U. E. A. je taková: V každém místě neb kraji, kde je aspoň 20 členů svazu, volí si tito na dvě léta jednoho delegito a případně i vicedelegito. V místech a krajích, kde není 20 členů, ustanoven je subdelegito, který je jmenován a podřízen nejbližšímu delegito a stává se delegito, když shromáždí kolem sebe aspoň dvacet členů. Delegitoj (v jich zastoupení vicedelegitoj), respektive subdelegitoj, zastupují členy svého místa neb kraje jak před výborem, tak před veřejností, jsou ve stálém styku s výborem, starají se o provedení jeho přání a plánů, o zavádění a užívání všech služeb, jež U. E. A. svým členům nabízí, účastní se hlasování o všech záležitostech administrativy a přijímají přihlášky a členské příspěvky členů i ostatní platy pro U. E. A. Sami zvolí si ve svém místě nebo kraji spolupracovníky, jimž dle osobních schopností a postavení přidělují určitý obor působnosti a jimž také záležitosti v jich obor spadající předávají k vyřízení. Takový odborný pomocník jmenuje se konsulo. Úkoly mezi konsuloj rozdělené jsou dosud tyto: konsulo por ĝeneralaj informoj stará se o záležitosti turistické, o cizí návštěvníky a poskytuje všeobecné informace o své krajině, konsulino por virinoj je rádkyní a pomocnicí cestujících žen, jimž poskytuje informaci a pokynů, konsulo por komerco kaj industrio bývá schopný odborník, který podává informace o místních poměrech obchodních a průmyslových, o obchodních a firmách, jež jsou členy U. E. A., a obstarává překlady obchodních dopisů (menší zdarma, větší za mírný po-

platek), konsulo por junuloj bývá obyčejně profesor nebo učitel, který udílí informace mládeži, zejména studentům, dhá o ně za pobytu v městě atd.; ve městech přístavních bývá také konsulo por maraj aferoj. Veškeré služby poskytují všichni zástupci zdarma za pouhou náhradu poštovního, případné hotových výloh.

Ústřední správa spočívá v rukou gčlenného výboru, který delegitoj volí vždy na 2 léta a jehož členové rozdělí si mezi sebe správu jednotlivých odborů. Výbor je s delegitoj ve stálém styku zvláštními tištěnými oběžníky, tvořícími »Bulletin de U. E. A.«, se všemi pak členy sprostředkuje styk oficiální orgán čtrnáctidenník »*Esperanto*« vydávaný v Ženevě. Vedle výboru je vyšší spolková rada (Alta konsilantaro), do níž výbor jmenuje vynikající osoby, které mohou mu býti prospěšny svými zkušenostmi, radami nebo autoritou; počet jich nesmí přesahovati dvacetinu delegátů. Členy spolkové rady jsou: Dr. Ludvík Lazar Zamenhof, tvůrce esperanta, E. Boirac, rektor dijonské university, předseda Esperantské akademie a Jazykového výboru esperantistů, dr. Mybs, předseda svazu německých esperantistů, plukovník Pollen, předseda svazu anglických esperantistů, a generál Sebert, předseda stálého výboru esperantských kongresů. Členy výboru jsou: red. H. Bolingbroke-Mudie (předseda), redaktor H. Hodler (správce odboru: administrace), Th. Rousseau (finance), A. Charles (konsulové), P. Blaise (informační kanceláře), J. Schmid (turistika), Dr. M. Kandt (obchod a průmysl), F. Rockmann (mládež), prof. G. Roy (vzduchoplavba). Adresa U. E. A. je: Esperantio, Genève, rue Bovy-Lysberg 8, Svisio.

Členem U. E. A. může se státi každý, kdo souhlasí se stanovami svazu, přihlásí se za člena (buď u delegito, resp. subdelegito svého místa nebo u ústředního výboru) a zaplatí roční příspěvek (ten na r. 1909 jest 36 sd = 86 h pro jednotlivce, 2 Sm = 4'80 K pro firmy), z něhož jednu třetinu podrží si delegát a dvě třetiny obdrží ústředí. Každý člen obdrží legitimaci, podepsanou předsedou U. E. A. a příslušným delegito, resp. subdelegito, která ho opravňuje používatí všech služeb, jež U. E. A. poskytuje, obraceti se tedy na všechny zástupce U. E. A. v celém světě, účastniti se volby zástupce a podávati stížnosti na zástupce, kteří by snad jeho přáním nevyhověli.

U. E. A. je podnik mladý, ale dohívá rychle půdy. Dle stavu ze dne 15. května 1909 je U. E. A. zastoupena

v 560 místech 43 zemí. Má 2.900 členů (esperantianoj), 200 delegitoj, 89 vicedelegitoj, 378 subdelegitoj, 395 konsuloj, 108 Esperanto-oficejoj. V Čechách a na Moravě má své zástupce v těchto místech: v Brně, Čes. Budějovicích, Bystrici p. Hostýnem, Hradci Králové, Kardašově Řečici, Lomnici n. Pop., Mor. Ostravě, Plzni, Praskačce, Praze, Prostějově, Strážku, Táboře, Těšeticích a Žižkově. Čeští intereseanti v místech, kde není zástupce, obdrží informace od pražského delegáta p. Vojt. Krause, magistrátního adjunkta (Praha-I. 320., ul. Karolíny Světlé č. 21).

Uvážíme-li, že v krátké době jednoho roku U. E. A. pronikla do nejrůznějších míst celého světa, takže nechybí na př. ani v Tokiu, Charbinu, Bombaji, Aidinu, Smyrně, Tomsku, Tunisu, Oranu, Durbanu, Rio de Janeiro, Buenos Aires, Lapidě atd., nahlédneme, že pro tuto mezinárodnost a rozšířenost její mohou služby, jež nabízí, míti značnou cenu i význam.

Toť v krátkých rysech obraz pokusu o provedení mezinárodní organizace k praktickému cíli. U. E. A. má členům poskytovat hlavně praktické služby. Neslibuje nemožností a realizuje své plány postupně jak rostou její prostředky. Nadšení a pracovitost jejich vůdčích lidí jsou krásné a úctyhodné právě pro svou vytrvalost a nebojácnost. Nové hodnoty kulturní tvoří se zde aniž lze dobře pozorovati tempo jejich pokroku. Ale to je právě charakteristické pro vzrůst civilisace. Lze jen s radostí pozorovati vzrůst díla ženěvských pracovníků a těšiti se na úspěchy, které očekávají.

SIGNIFO DE LA ESPERANTISMO EN LA KULTURA EVOLUCIO.

Speciale por «Český esperantista» boheme verkis D-ro Frant. Křejčí, profesoro de filozofio en la bohema universitato de Praha. El la bohema manuskripto en esperanton tradukis H. K. Bouška.*)

Mi ne estas esperantisto — estus senbezone citi la kaŭzojn, ili estas tute okazaj. Sed ĝuste pro tio oni ne povos jam antaŭe fari al tiuj ĉi linioj la riproĉon pri la antaŭjuĝemo.

*) Represo de la artikolo estas permesata, se oni citas plenan adreson de «Bohema esperantista» (Praha III. Kampa 495, Bohemujo) kaj sendas al nia redakcio tri ekzemplerojn. Bohema traduko de la artikolo estas rezervita.

Mi ne estas esperantisto, sed mi ĉiam simpatiis tiun ĉi movadon, antaŭe senkonscie kaj nun, kiam mi ĉion konsciis, el la konvinko, Mi sciis, kion oni ĉu serioze ĉu moke diradis kontraŭ la esperantismo, mi estis komprenanta la indignon de filologoj kaj estetikistoj, kiuj malakceptis artefaritan neorganikan neologismon kvazaŭ ĝi estus propravola, senmotiva difekto de la natura laŭleĝemo, el kiu fontas ĉiu beleco kaj celhavo; mi eĉ konfesas, ke la miksaĵo de gramatikaj kaj leksikonaj elementoj, el kiuj esperanto estas kreita, elvokanta same senordan miksaĵon de eĥoj el la lingvoj al mi konataj, ne plaĉis al mia gusto. Praktika vidpunkto, al kiu nia epoko tiel facile oferas ĉion »ekskluzive idealan«, ne estus seniginta min de tiu ĉi antipatio, kaj ne estus klariginta al mi, kio simpatiigis min por esperanto. Mi ne respektas la devizon »la celo sanktigas la rimedojn«, eĉ se la celo estus la plej nobla, tiom malpli tie, kie sub la praktika konsidero kaŝas sin aŭ povas sin kaŝi tute ordinara profitemo en komercaj spekulacioj.

Sed en la penado pri tutmonda interkompreniĝa rimedo mi eksentis gravan edifantan momenton: etikan kaj tiu ĉi klarigis al mi ĉion.

La esperantismo — en la pli ĝenerala signifo kiel nomo por klopodo pri tutmonda lingvo — havas la fonton en tio, kio kreante la esencon de la homeco estas la ĉefa risorto de la kultura evolucio, ĉar jam la sola peno pri komuna interkompreniĝilo estas pruvo, ke al ĉiuj homoj estas io komuna. Tio konatiĝas sole kiel komunaj interesoj, sed komunaj interesoj estas eksponentoj de komunaj bezonoj, komunaj bezonoj estas eksponentoj de samaj internaj vivokondiĉoj kaj egalaj internaj vivokondiĉoj estas indekso de la sama substanco. Komunaj interesoj proksimigas la homojn, kaj ju pli multenombraj ili estas, des pli efike ili paralizas tion, kio la homojn disigas kaj malamikigas reciproke. Per la konscio de komunaj interesoj konsekvence malgrandiĝas la egoismo; kaj kio helpas al tio, tio jam pro tio estas movigilo de la moraleca evolucio, kunkondiĉo de la morala nobligo. Tia afero estas etike rajtigita, la penado por ĝi ricevas signon de idealeco, kaj praktika vidpunkto, en kiu eventuale — kiel ĉe esperanto — estas rigardata la plej proksima motivo de la rajtigo, ne povas detiri tiujn penadojn en la trivialecon de materiala profitemo. La penadoj de la esperantismo iras pli supren, kaj kiu ne konsentos kun teoria dedukto, al tiu diros tion la historio de tiuj penadoj.

El ĝi estas videble, ke la ideo pri la lingvo universala naskiĝis kaj kreskis sur la sama vojo, sur kiu naskiĝis kaj kreskas la ideoj kreantaj komponentojn de la nuna stadio de kultura evolucio de la homaro kaj difinantaj ĝian estontecon. La ideo pri universallingvo naskiĝis per la natura neceseco kiel organika konsekvenco de la ĝenerala stato de la homara korpo sociala, kiel la ideo pri homa universalanimo. Antaŭe ĝi ekbriletis sporade en la kapoj de eminentaj individuoj, kiuj per la disvolviĝo de siaj spiritalaj potencoj antaŭiris siajn samtempulojn kaj ĝisrigardis pli malproksimen en la etontecon. Poste ĝi aperadis pli ofte, ĝis ĝi, ekokupinte grandan nombron da kapoj en diversaj partoj de la mondo, ĉe diversaj nacioj, en diversaj sociaj cirkonstancoj, kunigis ilin al komuna laboro por sia efektivigo.

Tiu ĉi organika procedo malebligas la opinion, ke la ideo de universallingvo estus sole ĥimero de fanatikaj, per unuflanka fervoreco ekscititaj cerboj, aŭ ke ĝi estus aventura ideo devenanta el la racio regata de fantazio, kio ambaŭ estus abnormalaj ekstremoj nekapablaj kreski plu. Kompreneble aperas ankaŭ tiaj ĥimeroj kaj ekstremoj sporade kaj kun ia periodeco; la diverseco de la evolucio donas la okazon por ripetado de egalaj aŭ similiaj sencensaĵoj; sed neniam sur supraĵoj, sed sole sur malsupraĵoj de la kulturo. Ideojn, kiuj kiel ajn ŝajnus al iu aventuraj, aŭ ni mallonge diru utopioj, kiuj aperas en la sama esenco jen ĉe Platon, jen ĉe Spinoza aŭ Kant ktp., neniu taksos nesufiĉe, se li ekpensos, ke granda spirito per sia evolucio anticipas la evolucion de la homaro ĝenerale.

En tiu ĉi rilato la esperantismo povas fiere montri sian genealogion. Kio povis naskiĝi en cerbo — por citi sole kelkajn el la plej konataj okazoj — de ia Leibniz, Komenský kaj por kio povis ekflami en nia epoko Spencer, tio certe enhavas kernon sanan kaj kapablan evoluigi plu, tio meritas esti efektivigita per komuna klopodo de la homaro.

El tio rezultas mia konvinko, ke la penadoj pri tutmonda lingvo, kiel ili montriĝas per movado esperantista, havas pli profundan signifon ol kian oni aljuĝus al ili laŭ la celo plifaciligi la internaciajn rilatojn. Eĉ, se ili montriĝus en tiuj ĉi rilatoj nesufiĉaj, la proksimiĝo de la nacioj kaj pionira laboro en servo de la humaneco restus daŭranta profito. Sed ankaŭ tiu ĉi praktika celo, al kiu esperanto marŝas, aperas en alia, pli simpatia lumo, se oni rigardas ĝin el la vidpunkto de naciaj konfliktoj. Universala lingvo, aŭ, se vi volas, tutmonda

interkompreniĝilo, absolute forigos la ĵaluzon kaj konkuron inter la grandaj nacioj penantaj per disvastigo de sia lingvo realigi sian superecon en ĉia ajn rilato, kaj ĝi forigos la timon de mapli grandaj kaj mapli fortaj nacioj antaŭ la sekvoj de konkurado kun la pli potencaj sur tutmonda forumo. Hodiaŭ estas rigardataj tri kvar lingvoj kiel tutmondaj en la senco, ke oni posedante iun el ili povas trairi la mondon, ĉar publikaj institucioj por internaciaj rilatoj estas faritaj (en la senco altruditaj) kun respekto al la membroj de tiuj privilegiitaj kaj kiel egalvaloraj rigardataj nacioj. Fatala afero, kiu povas malkuraĝigi la anojn de mapli grandaj nacioj kaj aliflanke doni la kaŭzon por ilia perfortado. Kiel tute alie estus, se la internaciaj rilatoj estus praktikataj per esperanto!

Ĉiuj kontraŭdiroj kaj ĉia antipatio kontraŭ penoj pri lingvo internacia, malaperas, se oni ekspensas la rolon, kiun esperanto povus havi — kaj mi esperu, havos — en lingve naciecaj malpacoj, kiuj ne donas al la homaro trankvilon en la kultura laboro! Esperanto senbezoniĝos neniun lingvon; ĝi ne faros pretendojn estantajn super la fako de ĝia rajtigo — fari poemojn en esperanto kontraŭstaras la ideon pri esperanto kaj ideon pri poezio. Esperanto neniel malhelpos kulturen evolucian, sed ĝi komplementigos ĝin en la direkto, en kiu povas naskiĝi beno por la homaro.

PRI LOKA PROPAGANDO DE ESPERANTO.

Rezonas *prof. PhC. Vojtěch Novotný-Žolenský.*

— Estas nedisputeble, ke en loka propagando de esperanto ni bezonas kaj devas uzadi ĉiujn rimedojn, helpilojn kaj vojojn jam ĝenerale provitajn, konatajn kaj uzatajn, sed estas ankaŭ certe, ke ni bezonas uzi kaj respekti ĉiujn lokajn rilatojn kaj cirkonstancojn. Kio en unu loko montriĝas taŭga, tio sama en aliaj lokoj povas havi malajn sekvojn. Sekve estas necesege por la propagandantoj kaj apostoloj de nia brila ideo, ĉion bone antaŭpripensi, pristudi kaj trarigardi por eble ne pli malutili ol utili al nia afero — eĉ malgraŭ »bona fide«. Oni bezonas, kiel kampistoj, tre bone koni niajn teron kaj fundon, por ke nia laboro havu deziratajn kaj atendatajn sekvojn.

Kion ni devas — laŭ mia modesta opinio — memori en loka propagando de esperanto, mi volas montri per tiu ĉi artikolo laŭ la rilatoj kaj cirkonstancoj en la urbo, en kiu mi vivas (sudbohema urbo Pisek).

— Ni ne estu optimistoj! Ni ne komencu la propagandon kun atendo, ke ĉio bone prosperos pro tio, ĉar esperanto estas jam afero komune bontrovita kaj aliloke triumfanta. Kontraŭe. Ni estu preparitaj suferi multe da moko, ŝercoj, trompoj kaj ofendoj! Ĉar ankoraŭ multaj homoj, eĉ kleruloj, rigardas mian aferon kiel efemeran ĥimeron post iom da jaroj pereota, kiel volapük.

Ni rigardu la aferon tute flegme kaj reale! Ni memoru (kaj ni konfesu al ni), ke esperanto por la plimulto da homoj ĝis nun ne donas grandajn profitojn kaj ke ĝi ne povas (en Bohemujo) tro allogi la junularon tro ŝarĝitan per studoj lingvaj! Ni ne tro revu!

— Ni ne estu egoistoj! Grava cirkonstanco. Ni ne komencu la propagandon kun intenco nin superigi, por ke niaj nomoj brilu en gazetoj kiel la nomoj de homoj penantaj distingiĝi kaj superiĝi, ĉar en tia okazo niaj kontraŭuloj mokas, kalumnias, ridindigas nin kaj ne sole nin, sed ankaŭ nian entreprenon.

Ne estas bone, se en la frunto staras persono, por kiu la instruado de fremdaj lingvoj estas profesio. La kaŭzo estas klara. La malamikoj, enviantoj, mokantoj kaj malfidemoj montras, ke tia persono subtenas la aferon ne pro tio, ke ĝi estas bela kaj bona, sed ke ĝi alportas profiton al ĝi mem, ke ĝi alportas al ĝi laŭdon, gloron, admiron kaj adoron.

— Kiel komenci la propagandon? Plej frue estas rekomendinde vekti la intereson kaj scivolon per senpaga disdono de granda nombro da propagandaj flugfolioj. La flugfolioj estu donataj senpage, ĉar multaj personoj preterlasas la aferon sole pro tio, ke ili ne bezonu elspezi monon; estas multaj personoj, kiuj bedaŭras laboron kaj monon por skribe peti la informojn (ekzemple la sendon de esperanto-ŝlosilo proponata en la gazetoj). Nur post kiam la intereso kaj scivolo estas tiele vekita, estas dezirinde baldaŭ profundigi ilin per publika kaj senpaga parolado.

— La persono staranta en la frunto de loka propagando, la ĉefo, la estro de loka propagando estas tre grava kaj influa afero. Tiu persono devas esti ne sole entuziasmo, malprofitema propagandanto, sed estas bezone, ke ĝi havu personajn kaj diplomatajn ecojn, ĉar ĝi respondas pro

ĉio, ĝi rilatas kun la oficoj, ĝi donas la rekomendecon al la tuta entrepreno. Ĝi devas esti homo societa, humora, parol-ema, galanta, simpla, konanta ofican funkciadon kaj societan direktadon. Plej bone — evidente — estas, se ĝi estas viro — virino ne imponas al ĉiu — okupanta altan ofican aŭ socian pozicion, viro reputacie bonfama kaj senmakula kaj amata. Bedaŭrinde ne estas al ĉiu loko donita la feliĉo havi tian estron, tian homon . . .

— Kurso pri esperanto devas esti senpaga. Se la persono aranĝanta kursojn pri esperanto instruas por kaj kun honorario, tiam — laŭ mia opinio — la propagando ĉesas esti ideo entuziasma kaj ideala, kio povas malutili al nia entrepreno. La ĉefaj kondiĉoj por kurso pri esperanto estas: ĝi estu senpaga, ĝi estu en ĉambro de komunuma lernejo, ĝi estu amuze kaj pedagogie direktata!

— Varbado de samideanoj devas esti sistema. Unue, plej frue kaj ĉefe, ni varbu ilin inter aroj de tiuj, kiuj plej facile estas akireblaj, tio estas, inter tiuj, al kiuj la ellerno de esperanto donos materialan profiton. Due inter tiuj, kiuj plej facile ellernos ĝin. Komercestaro kaj studentaro. Plej frue estas bezone almiti komercajn kaj industriajn lernejojn. Poste gajni direktorojn de mezogradaj lernejoj. Necese estas — tio ĉe ni mankas — ekligi interrilatojn kun komercistoj, kaj aranĝi por ili specialan kurson senpagan. Varbado de maljunaj sinjoroj ne estas bezona, ĉar ĝi estas pli mapli senefika.

— Propagando per preso, en lokaj ĵurnaloj, ne estas tiel grava kiel oni juĝas. Tro ofta ripetado trivialigas la aferon. Plej bone estas publikigi iom da artikoloj kaj provoj, kiel oni ordinare faras. Sed absolute nerekomendinde estas troa promesado pri eklerno de la lingvo, pri ellerno en iom da horoj ktp. Ni mem certe scias — mi havis la okazon sperti tion dum ok jaroj — ke ne estas vere, ke estus facile ellerni esperanton el libroj en kelkaj horoj. Publikigi en loka gazeto esperantan rubrikon estas propagandilo sendube bona, kaj ĉe ni estas sufiĉe da okazo, ĉar redaktoroj estas sufiĉe komplezaj kaj bonvolaj; sed — mankas laborantoj!

— Konversacio en esperanto — tio estas problemo de provincaj samideanoj, problemo same interesa kiel mal-facile solvebla, kvankam en Praha ĝi jam longe estas solvita. Konversacio estas afero tre grava, ĉar alie oni senenergiigas malgraŭ ĉiu entuziasmo kaj nia entrepreno ekdormas, dormetas kaj dormetos. Por allogi al la konversacio estas necese kunigi la utilon kun egrableco kaj novaĵoj, aranĝadi

do konversaciajn vesperamuzadojn kun teo, amuzajn kaj interesajn ekskurzojn en najbarajn lokojn. Bedaŭrinde ne ĉie tio estas eble — ekzemple ĉe ni (en Pisek). Se la societo estas sole unuseksa — kiel en Pisek, kie ĝi estas preskaŭ ekskluzive virina — ĉiuj tedas, eniĝas kune, ĉiuj baldaŭ ekĉagreniĝas. Tia societo baldaŭ malsupreniĝas: inter virinoj regas senenhava babilado, rakontado, eĉ kalumniado, inter viroj ordinara restoraciaj ludoj, eĉ drinkado. Ni zorgu, ke kunvenadu societo gesinjota, ambaŭseksa, amuze lernanta. Vere en malgrandaj urboj naskiĝas danĝero: urbataj babiladoj — ordinare malpravaj — pri suspektenaj kunvenadoj kaj el tio rezultanta malpermeso de patrinetoj — sed estas malfacile plaĉigi sin al ĉiuj.

— Esperantista klubo estu fondita laŭeble baldaŭ; ĝi estas bona kaj utila por abonit revuojn kaj disvastigi la rilatojn. Sed ĝi devas havi membrojn verajn kaj fidelajn. Tial: ne fondu la klubon pli frue ol ni estas esperantistoj kaj fondu la klubon nur kaj sole tiam, kiam estas sufiĉa nombro da ni (almenaŭ 25!)! Kontraŭ tio estas multefoje farata grava eraro, ĝi estis farita antaŭ iu tempo ankaŭ ĉe ni. Ŝajnas al mi, ke en la komencoj povas bonege sufiĉi sole amikaj kaj amuzaj rondetoj, sed rondetoj amikaj kaj konkordiaj! Se en urbeto ne estas ankoraŭ kondiĉoj kaj fundamentoj por klubo, nature ĝi ne povas prosperi kaj kreski, ĝi povas sole viveti. Sekve ni zorgu esplori ĉiujn cirkonstancojn pli frue ol ni pligrandigos la nombron de kluboj!

— Sidejo de klubo aŭ societo estas afero ne malgrava. Ĝi, kiel natura centro de klubana vivo, estas videble kaj certe bezoniga afero kaj propagandilo. Sed kia kaj kie? Sendube klubejo aŭ societejo devas kontentigi bezonojn kaj postulojn pri komforto por ke oni povu tien enkonduki eĉ personojn kaj gastojn de grandranga societo. Plej bone estas elekti — almenaŭ por iu tempo kaj se estas eble — unuarangan hotelon en loko, por ke jam klubejo estu alloganta (estas urbataj filistoj tiamaniere kapteblaj). Tiaokaze estas eblaj ankaŭ sukceso kaj progreso.

— Allogiloj por neesperantistoj estu belaj kaj realaj provoj de praktikeco, utileco, sukceso de esperanto. Ni rilatiĝu kun fremduloj kaj ni diskonigu la rezultatojn de rilatoj kun ili per gazetoj, ekspozicietoj k. s., ni atentigu la publikon pri ĉio, kion ni gajnas per esperanto!

— Grava kaj rimarkinda afero estas: Ni ne laciĝu! Ni laboru kaj esperu! Ni iru antaŭen! Kaj ni venkos.

ANTIKA ROMA.

El »*Rim*« de J. S. Machar.

Kial vi rigardas ankoraŭ nun la tempon antikvan tian kian ĝin pentras al vi malicaj pastroj, frenezaj poetoj, sentimentalaj filozofoj kaj nejuĝemaj pentristoj?

Ĝia lukso? Ĝi ne estis tiel eksterordinara, kiel ŝajnus. Nek en manĝaĵoj, nek en trinkaĵoj. Trimalĥio de Petronius estas priskribata satire kaj fama Lucullus malfermegus hodiaŭ pro mirego la okulojn, se li venus kiel gasto al ekzemple sole fasta manĝado en iu monaĥejo. Legu leterojn de Plinius pli juna — se la reveno al la natureco, kunigo de la lukso kun ŝparemo kaj kun matematiko, amo al la naturo kaj zorgo pri la pureco de la korpo, se ĉio ĉi estas simptomo de la ruiniĝo, do tiam la tuta roma imperio estis tro ruiniĝanta. La lukso en vestado estas ĉe ni, ĉe l'papo, kardinaloj, episkopoj, prelatoj, soldatoj, modamaj sinjorinoj, dandoj, sed ĝi ne estis en la antikva epoko, ĉar togo estis solena vesto same de l'imperiestro kiel de la plej malriĉa Romano. Kaj nudeco, kiun modernaj kaj nemodernaj pentristoj tiom amas montradi sur siaj antikvaj pentraĵoj, estis en la mezepoko dum solenaj bonvenigoj al imperiestroj kaj papoj, sed ne en Roma antikva. Jam Cicero diras: »Prave diris Ennius: Nudiĝi antaŭ alia ŝtatano estas komenco de malnobleco«. Nenudiĝis viro, nenudiĝis virino. Forlasu sekve ĉiujn nudajn belulinojn sur pentraĵoj de Siemiradzki. Gerom k. a. Car ili ne estas veraj, ili ne ekzistis. Kaj orgioj de seksa instinkto? Neniel ili estis pli grandaj ol estas orgioj de kiu ajn hodiaŭa urbego. Kontraŭe. Jam per tio, ke antikvetempaj satiristoj tiel montras ilin ĉe apartaj homoj, estas pruvite, ke ili ne estis kutimo kaj tradicio. Ke tiuj homoj vivis pli proksime de l'naturo, sen hipokriteco kaj farizeeco, tio povas ja esti ilia fiero. Ili vivis pli proksime de ĝi, ĉar ili amis ĝin, rilati kun ĝi estis ilia neceso.

Sed antikva sklaveco? kontraŭdiros eble delikataj animoj kristanaj. Vidu do servuton de kamparanoj sur bienoj pastraj kaj landsinjoraj, sklavecon de servutuloj en Ruslando, sklavecon de ĉiuj kamparanoj en la tuta kristana Eŭropo. Cetere, antikvepoka sklaveco estis kruela sole dum kelkaj periodoj de respubliko kaj sole sur kelkaj lokoj ekzemple sur Sicilio, kie oni faris plantejajn laborojn; sed en Roma? Ĉu iu scias imagi, ke ankoraŭ avo de Horacius estis sklavo kaj Horacius jam amiko de l'imperiestro Augustus? Ke

gepatroj de Diocletianus estis gesklavoj kaj ilia filo la plej granda roma imperiestro? Kaj kiu el tiel nomitaj liberaj laboristoj ne interŝanĝus hodiaŭ sorton de bone prizorgita roma sklavo? Oni tradukas la vorton »servus« per la vorto sklavo, sed oni donas al ĝi signifon, kiun ni memoras el plantejaj rakontoj de bona Germano Nieritz . . .

Sklaveco . . . Kaj se eĉ sklavecon fizikan, sed tian sklavecon kaj sklavigon de l'spirito, kian alportis al la homaro kristaneco, antikva tempo ne konis. Libera homo, kiu estas lasta sonĝo de niaj tagoj, vivis kaj plenvivis en ĝi sian vivon . . .

Inter la malriĉuloj kaj la riĉuloj ne estis tia abismo kiel hodiaŭ. Riĉuloj donadis sendevige pro bono publico ne sole tion, kio superfluis, sed ankaŭ tion, kion ili bezonis. Ili faris ludojn, festenojn, banejojn, lernejojn, bibliotekojn, donacojn. Kaj ili donadis tiel, ke modernaj mecenoj ankoraŭ hodiaŭ povus lerni de ili. Kaj oni ne nomis tion bonfareco kaj oni ne promesis pro tio ĉielan regnon post la morto.

Sed gladiatoroj? Sapiro vidi freŝan homan saĝon? — Kiu tiel demandas? Tiu delikatsenta moderna homo, kiu hodiaŭ pere de sia ĵurnalo ricevas porcion de homa sango en ĉiutagaj sciigoj pri akcidentoj kaj malfeliĉaĵoj, en telegramoj kaj priskriboj de batalejo tute egale, kiel ĝin senpere ricevis antikva Romano en cirko kaj areno? Homo apartenas en fakon de rabobestoj kaj bezonas sangon kaj mortigadon — tion oni neniel povas nei, kaŝi: ĝi mortigas bestojn dum ĉasado, kun plezuro ĝi enspiras odoron de sango de siaj proksimuloj, disverŝitan en ĵurnaloj, kaj se ĝi povas iun mortbati, ĝi mortbatas lin, kompreneble sole per maniero nesanga, ĉar sangan manieron, se ĝin uzas individuo, punas paragrafoj . . .

Ne, tiuj homoj estis nek tiel malsaĝaj nek tiel malĉastaj, kiel ili estas preparolataj maljuna Mommsen, la plej granda konanto de antikva Romo, traŝe diras: Roman imperion oni pli multe insultas ol konas . . .

El la bohema lingvo tradukis *Rud. Hromada*.

KIEN ĜIN DONI?

Felietono de *Jan Neruda*. El la bohema lingvo tradukis *ing. J. Vostatek*.

Ĉu la leganto estis jam iafoje frumatene sur la strato? Mi ne intencas ofendi la leganton, mi scias ke la leganto

estas nobla kaj ne bezonas leviĝadi antaŭ la naŭa — sed povus okazi hazarde!

Kaj, se la hazardo irigis lin pli frue el la hejmo, li en sia konata sagaceco certe rimarkis, ke sur la strato estas ne sole homoj, sed ankaŭ objektoj, kiuj ne estas tie vidataj alitempe. Kaj same estas ankaŭ neniu dubo ĉe lia konata spritpleneco, ke li pri tiuj homoj kaj objektoj, sed precipe pri la objektoj poste meditis. Jen apud domo staras malnova kruĉo. Jen sur la rando de trotuaro staras rompita hotelo. En la mezo de strato kuŝas bakpato. Kiel tiuj ĉi objektoj venis tien? Ĉu ili eliris nokte el la negardataj ŝrankoj kaj ne trovis returnan vojon, kiam krepuskigis? Ĉu ili hazarde perdis sian kuiristinon matene aĉetantan kaj nun atendas tie ĉi kiel bondresita hundo, kiu restinta sola sidiĝas eĉ en la mezo de strato kaj ĉirkaŭrigardas ĝis ĝia mastro retrovos ĝin?

Nu bone. Nuntempe oni parolas pri la Ĥolero kaj pri la preparoj kontraŭ ĝi — mi petas la leganton, ke li ne interrompu min, ke li ne demandu, kiel tio interrilitas kune — li lasu min trankvile skribi kaj skribi, fine li tamen ekvidos, ke mi ne parolas tro malsaĝe. Do: oni parolas pri la Ĥolero. Kion oni devas ĉion fari, por eviti ĝin. Antaŭ ĉio: pureco de loĝejo valoras duonan sanon. Desinfektado de aero estas ankaŭ duona sano. Sendifekta bovaĵo, porkaĵo estas ankaŭ duona sano. Bona biero de Plzeň havas egalan valoran. Summa summarum: Se oni precize atentis ĉiujn instruktojn, oni laŭdire estas en la tempo de la Ĥolero du kaj duone pli sana ol estas bezone. Sed kial mi ne atentus laŭvorte la instruktojn, se a) ili utilas al mia sano, b) se la plenumado de policaĵ ordonoj plenigas min per nedirebla ĝojego!?

Tuj kiam mi tralegis sur la plej proksima afiŝejo koncernantan ordonon de la magistrato, mi interrompis mian promenadon kaj revenis hejmen. Nu, mi pensas, tie ĉi estas sufiĉe pure. La planko kaj ilaro estas sub senĉesa kaj atenta zorgo de mia Anjo. Vere la libroj estas sub mia propra inspekto, sed mi opinias, ke iom da polvo ne malutilos ilin — ili aspektas ja alie tiel fanfarone, tiel fiere kaj malsaĝe. Kaj la resto — hm, la resto propre estas neniu. Eble la lito — sed kio en la mondo povus esti pli pura ol la fraŭla lito!

La kusenoj kiel du cignoj. La kovrilo kiel floro de lilio. La litotuko kiel neĝo. La matracoj kiel bulketoj. La pajla matraco — — pajla matraco — —

»Anjo!«

»Vi deziras?«

»Kiam mi lastefoje remburigis per nova pajlo mian matracon?«

»Tion mi ne scias — dum mi estas ĉe vi, ne, — ĝi certe jam estas pecigita.«

Anjo servas ĉe mi ses jarojn. Mi penas rememorigi, kio estis antaŭ tiuj ses jaroj — sed vana penado. Mi aĉetis la matracon, remburitan kaj trakudritan, ankoraŭ en la tempoj de mia frua juneco — —

»Anjo!«

»Kion vi deziras?«

»Jen prenu sepdek kvin krejcarojn — iru tuj al pajlovestisto por aĉeti tri garbojn da pajlo — senprokraste mi diras.«

Anjo flugkuras. Anjo altrenas tri garbojn da pajlo. Ŝi kaptas la matracon, disŝiras la stebojn, enŝovas la manon en ĝian internon —

»Sed — kien mi donos la pajlon malnovan?«

La virina prudento estas tamen pli sprita ol la nia! Tiu ĉi penso ankoraŭ longe ne estus veninta al mi! Jes, antaŭ ol ni remburas la sakon per nova pajlo, ni devas forigi la eluzitan, sed — kien ĝin doni? Elĵeti ĝin tra fenestro sur ies kapon?«

»Kien oni donadas tian malnovan pajlon?«

»Tion mi ne scias.«

»Hm«, mi diras subite, »jen prenu la dekkrejcaron kaj iru en tiun altan domon. Tie oni havas kavon por balaajo, donu la moneron al la domgardisto, kaj li permesos al vi enŝuti la pajlon en la kavon.« Nu, la vira prudento ne estas ja ankaŭ ĉiam malŝatinda!

Ŝi foriris kaj alvenis. Ke la domgardisto ne volas. Ke la servistinoj ŝutadas en la kavon ankaŭ varman cindron, kaj ke la pajlo povus ekbruli. Kaj la kavo ankaŭ baldaŭ pleniĝus, kaj la komparano nuntempe ne venos por balaajo, nur en vintro, nun li havas sufiĉe da laboro hejme.

»Do, kion fari?«

»Mi ne scias.«

»Sed, sed«, mi krias post momento — la vira cerbo estas mirinde produktema! — »morgaŭ estas merkredo, la komunuma veturilo venos por balaajo! Prenu do la moneron, la dekkrejcaron, donu la duonon al la balaisto, kiu so-

noras, la duonon al la veturigisto, kaj ili mem enŝutos tion en la veturilon.«

»Bone, sed sur kio vi bonvolas hodiaŭ dormi? La matracon mi ne povas doni en la liton, ĝi estas malkunkudrita, kaj la pajlo elfaladus tra la tabuletoj.«

»Certe — nu, sed — do mi dormos sur la planko! Ni etendos la longan flankan kusenon de la kanapo sur la plankon, ŝetos kovrilon super ĝi — kaj mi dormos kiel princo — tio estos bela!«

Mi ankaŭ dormis kiel princo. Kaj tuj matene Anjo elportis la matracon en la koridoron, antaŭ la pordon kaj ni atendis. La sonorigisto venis, kaj mi rapide kliniĝis el la fenestro, por ke mi vidu, kio okazos. La veturilo brue alveturis, Anjo elkuris kun la matraco antaŭ la domon.

»Kaj eĉ se vi donus guldenon al mi, mi ne akceptos ĝin — mi ne povas, estas malpermesite«, ekkriis la veturigisto kaj irigis la ĉevalojn.

Anjo retrenis la matracon hejmen.

»Tio jam estas malsaĝa!«, mi diras.

»Jes, tio estas malsaĝa,« konsentas Anjo.

»Do zorgu ankaŭ vi almenaŭ iom pri tio — dio mia — demandu ie, kion faras aliaj homoj.«

Anjo flugiras. Preskaŭ post unu horo ŝi rapidas reen.

»Ke plej bone estas, forbruligi la pajlon en la forno.«

Nu, vere — strange ke tiu ideo ne venis al ni! Do bruligu! Kaj ĉu vi scias? Iru al niaj najbaroj kaj demandu ilin, ĉu ili ne intencos ion baki, kaj ĉu ili ne volas forte varmigi la baktubon. Aŭ purigi la fornon — ĉu vi komprenas?«

Anjo denove rapidegas. Kaj ŝi sciigas poste, ke nenie oni bakos, kaj ke oni nenie purigos la fornon. Kaj ŝi devas jam iri en foirejon kaj ne povas nun malfruigi sin per la bruligado. Nur vespere! Ke oni devas eĉ tio seninterrompe sidi. — Nu bone!

Venis la vespero, kaj ni finis la vespermanĝon. Anjo komencis eltiradi pajlon el la matraco, fari fasketojn kaj ŝetadi ilin en bakfornon. Dume mi sidigis en apuda ĉambro al mia skribotablo kaj mi aŭskultis, kiel bele la fumo trakuras la kamentubon kaj bruas. Kontente mi fumis mian virginian cigaron — tiun ĉi brueton en kamento mi treege amas!

Subita bruego antaŭ la domo. Homaj voĉoj ekstere, poste sonorado en la domo. Mi eksaltas kaj aŭskultas en la koridoron, kio okazas. Ke el nia kamentubo eliras la flamo kaj flugas ĝis la tria tegmento.

»Dio mia, Anjo — ĉesigu la bruligadon! Kaj rapide la matracon ien en la ĉambron, kaj se oni venos, faru mienon, kvazaŭ vi nenion scius. Ĉu la forno estas varmigita?«

»Tute ne — de kelkaj fasketoj — ĝi estas preskaŭ malvarma«.

Oni ne venis — danke Dion! La fajro ĉesis flugi super la tegmentoj, kaj la homoj sur la strato post kelka horeto disiris.

En malbona humoro mi daŭrigis mian fumadon. Kaj en ankoraŭ malpli bona humoro mi kuŝiĝis denove sur la plankon.

Kompreneble la sekvinta mateno denove refreŝigis min. Mi eliris en la straton por esplori. Mi demandis policiston. Mi demandis publikan serviston. Mi demandis ĉiujn sinjorinojn konatajn.

La policisto salutis: »Tion mi ne scias«. La servisto iom ekleviis la ĉapon: »Bedaŭrinde mi ne scias«. La sinjorinoj diris ĉiuj egale: »Jes, jes, ĉe tiaj aferoj estas malfacile konsili.«

»Anjo, Anjo«, mi diras al mia servistino reveninte hejmen, »tio estas malfacilaĵo! — Sed nenio helpas. Tiel ni tamen ne povas tion lasi. Vi scias fari papersaketojn, ĉu ne vere? Nu, mi instruos vin, atentu«. Kaj ni pretigis papersaketojn kaj plenigis ilin per pajlo. Kaj kiam ni havis jam grandan nombron da ili, mi prenis, kelkajn en la poŝojn, iris denove promeni, kaj elfaligadis ilin ĉie tra kie mi iris. La saman tagon mi faris la promenon sesfoje, la sekvintan tagon dekdu foje.

Tiel mi praktikis tion kvar tagojn, kaj poste montriĝis, ke ni malplenigis sole unu malgrandan anguleton de la matraco. Kaj mi kalkulis, ke mi devus tiel iradi proksimume sep monatojn.

Certe mi ne bezonas rimarki, ke mi jam estis malsana. Pri nenio alia mi jam povis pensi. En la kapo mi havis sole pajlon, kaj antaŭ la okuloj ankaŭ. Tie en la angulo staris tri garboj, tie en la angulo mia bedaŭrinda matraco, en la kontraŭa angulo la longa kuseno de kanapo — kien — kien turni la okulojn!? Kaj kiam mi vespere kuŝiĝadis sur la teron, mi insultis kaj malbenis, ke tio jam estis vere hontinda. Mi preskaŭ ne dormis, mi vekigadis matene jam antaŭ la sunleviĝo, kaj ĉiam tuj forkuris promeni.

(Fino.)

FONDO DE REGNAJ ORGANIZAJĜOJ DE BOHEMAJ ESPERANTISTOJ.

Dokumento pri la organiza agado de s-oj Kühnl.

Aldono al la raporto »La rezultato de mia paciga entrepreno« eltirita el la klarigo sendita de »Bohema asocio esperantista« al la aŭstria ministerio de internaj aferoj. Redaktis H. K. Bouška kaj Dro Stan Kamaryt.

... La 1. de decembro 1907 laŭ la iniciato de s-o Ed. Kühnl, eldonanto de »Časopis českých esperantistů«, estis fondita Unie českých esperantistů — Bohema unio esperantista (mallonge: Unio). La malplimulto nekontenta kun la formo de l'organizo efektivigita en Unio decidis fondi novan centran societeton sur malsamaj principoj organizaj kaj sub diferenca titolo »Svaz českých esperantistů — Bohema asocio esperantista (mallonge: Asocio). La decido pri tio estis farita la 30. de decembro 1907 en la kunveno en la restoracio »U Pinkasů«. La kunveno enestis organizinto de Unio s-o Ed. Kühnl kaj tie li parolis kontraŭ la fondota organizajo; pri la kunveno kaj pri ĝiaj decidoj estis publikigitaj raportoj en la ĉiutagaj kaj aliaj gazetoj; detala referato el la gazeto »Snaha« estis eldonita kiel speciala represaĵo kaj kontraŭ la referatoj kaj decidoj de la kunveno estis respondite de la partio de Unio per flugfolioj kaj gazetaj artikoloj; tiam ankaŭ oni tuj publikigadis multekostajn anoncojn en eldonaĵoj pri aŭ en esperanto kaj oni jam akceptadis antaŭajn membrajn aliĝojn de l'interesuloj, kvankam la prepara komitato elektita en la citita kunveno el 30. VII. 07 decidis komenci la funkciadon de Bohema asocio esperantista nur en la aŭtuno de la sekvanta jaro (1908), kiam estis komenonta la eldonado de asocia organo »Bohema esperantisto«.

Bohema unio esperantista — Unie českých esperantistů, kiu sciis pri la fondado de nova centra societo kaj pri la intencata titolo, aprobegis en julio 1908 la plilarĝigon de sia titolo en la nomon Centra asocio de bohemiaj esperantistoj »Bohema unio esperantista« — Ústřední svaz českých esperantistů »Unie českých esperantistů« (mallonge: Asocio-Unio).

La 3. de julio 1908 la prezidanto de la prepara komitato laŭ la decido de la kunveno el 30. XII. 07 prezentis por la aprobo la statutojn de Bohema asocio esperantista —

Svaz českých esperantistů» (mallonge: Asocio), kiuj estis aprobitaj per la decido de i. r. ministerio de internajoj el la 16. de julio 1908, N-o 24. 977 (la aprobo estis ricevita 27./IX. 08).

Ĉar oni konstatis, ke la ŝanĝo en la titolo de Unio kaŭzis la konfuzon kiel ĉe l'oficoj tiel ĉe la publiko, precipe en la poŝtoŝeĉejo, estis prezentita la 20. de aŭgusto 1908 al la alta i. r. ministerio de internajoj la klarigo kun la peto, ke la ministerio ne aprobu la petatan ŝanĝon de la titolo. La respondo al la protesto ne venis, sed dum persona intervenuo en i. r. landestra ofico de reĝlando Bohemujo oni sciigis, ke oni ne povas plenumi la peton pri la nepermeso de la titolo Asocio-Unio.

Dum tiu ĉi intervenuo, kiu okazis la 30. de septembro 1908 t. e. post la fonda ĝenerala kunveno de Bohema asocio esperantista okazinta la 27. de septembro 1908, oni komunikis, ke krom la societoj Asocio-Unio kaj Asocio estis aprobita societo kun tiuj ĉi kvar titoloj: Česká liga esperantská, Ligo de bohemaj esperantistoj, Svaz českých esperantistů, Bohema asocio esperantista (mallonge: Ligo-Asocio), kies aprobon la oficiala ĵurnalo publikigis en majo 1908 sole sub la titolo Česká liga esperantská (Ligo de bohemaj esperantistoj).

Estas necese rimarkigi, ke la statutojn de tiu ĉi societo prezentis por la aprobo s-o Fr. Kühnl, kaj ke la societo estas entrepreno de la personoj interesataj en Bohema unio esperantista kaj en ĝia organo. Estas ankaŭ akcentinde, ke pri la fondo de societo Liga-ligo-svaz-asocio, kaj precipe pri la nomo Svaz kaj Asocio sciis sole la plej intima rondo de l'amikoj de la fondinto, kaj ke dum longa tempo, eĉ ankoraŭ hodiaŭ — kiel ni sendube konstatis — la membroj mem de Unio, eĉ ĝiaj komitatanoj, nenion sciis pri la afero, kaj kiuj sciis pri la fondo, ili sciis sole pri la titolo Ligo de bohemaj esperantistoj — Česká liga esperantská, kiun nomon la societo komence ekskluzive uzadis. Kiam poste, post la fondo de nia Asocio, la societo Liga-ligo-svaz-asocio komencis uzadi sole la nomon Bohema asocio esperantista, oni ĝenerale rigardis ambaŭ societojn kiel unu societeton, per kio la konfuzo ankoraŭ pligrandiĝis, kompreneble sen nia kulpo.

(Fino.)

PROHLÁŠENÍ O NESTRANNOSTI SJEZDŮ ESPERANTSKÝCH.

Výbor zvolený v Boulogni pro uspořádání druhého kongresu esperantistů staral se od počátku, aby tento kongres byl přístupný všem osobám, které mohou býti zvané esperantisty dle deklarace boulognské o podstatě a neutralitě esperanta, t. j. »všem osobám, které znají a užívají jazyka esperanto k jakémukoliv účeli«.

S druhé strany jest jisto, že všeobecné přijetí pomocné řeči mezinárodní bude míti snad teprve, ovšem možná po dlouhé době, vážné a plodné důsledky v životě národů na poli politickém, náboženském i společenském.

Tato pravda nadchla od počátku našeho mistra dra Zamenhofa, a vždy podporovala jej v nesnadných zápasech a obětech, z nichž sestával jeho celý dosavadní život. Tutéž ideu on předkládá světu ve svých slavných básních, které každý esperantista zná a obdivuje.

Jisto jest však též, že tyto důsledky jsou dosažitelný jen velkými převraty v nynějších institucích a mravech. O těchto přeměnách lze souditi velmi různým způsobem a jejich nynější zkoumání mohlo by přivoditi nevídané úvahy a nedorozumění mezi esperantisty, jichž hlavní potřeba pro vítězství jich drahého jazyka je jednota.

Proto pořadatelé tohoto kongresu uvažující, že jeho program nesmí připustiti rozpravy o politických, náboženských a sociálních otázkách, oznámili dle přání samého dra Zamenhofa tuto podmínku všem osobám, které žádaly o vysvětlení v tomto směru. Rozumí se, že tím nepřekáží se zkoumání užitečných zřízení, které esperanto již učinilo nebo učiní společenskému životu, jehož směr si vlády obyčejně ne-

DEKLARACIO PRI LA NEŬTRALECO DE LA KONGRESOJ DE ESPERANTO.

La Komitato elektita en Boulogne por organizi la duan Kongreson zorgis, de la komenco, por ke tiu kongreso estu malfermata al ĉiuj personoj, kiuj povas esti nomataj Esperantistoj, laŭ la Deklaracio de Boulogne pri la esenco kaj neŭtraleco de Esperanto, t. e. al »ĉiuj personoj, kiuj scias kaj uzas la lingvon Esperanto, tute egale por kia celo ili ĝin uzas.«

Aliparte, certe estas ke la ĝenerala alprenado de helpa lingvo internacia havos, eble nur post longa tempo, gravajn kaj tre fruktoportajn konsekvencojn por la vivo de la popoloj, en la politika, religia kaj sociala kampoj.

Tiu vero inspiris de l'komencojn nian majstron, D-ron Zamenhof, kaj ĉiam subtenis lin dum la malfacilaj bataladoj kaj oferoj, el kiuj konsistis tuta ĝisnuna vivo. Tiun saman ideon li prezentis al la mondo en la famaj poezioj, kiujn ĉiu esperantisto konas kaj admiras.

Sed certe estas ankaŭ, ke tiuj konsekvencoj estas atingeblaj nur per grandaj aliformigoj de la nunaj institucioj kaj moroj. Pri tiaj ŝanĝoj, oni povas opini tiel diversmaniere, kaj ilia nuntempa esploro povus do naski nedezirindajn diskutojn kaj malkonsentojn inter la esperantistoj, kies ĉefa bezono estas unueco, por la venko de ilia kara lingvo.

Pro tio, la organizintoj de tiu ĉi Kongreso, konsiderante ke ĝia programo ne devas permesi la diskutojn de politikaj, religiaj kaj socialaj demandoj, konigis tiun kondiĉon, laŭ la peto de D-ro Zamenhof mem, al ĉiuj personoj, kiuj petis klarigojn en tiu rilato. Kompreneble, tio ne malhelpos la esploron de utilaj aplikadoj, jam faritaj aŭ ankoraŭ fareblaj, de Esperanto al la sociala vivo, kies direkton la registaroj ne kutimas

vyhrazují: bude lze tedy mluvit o otázkách esperanta pro slepce, stenografy, učitele, obchodníky, průmyslníky, dělníky, červený kříž a p., a p. Ale předseda musí odepřít slovo všem, kteří by chtěli uvažovat o výše zmíněných themech, a zadržeti řečníky, kteří by vešli na jedno z těch nedovolených polí.

Abyste přece umožnilo účastníkům kongresu, kteří se o některou z těchto otázek zajímají, promluvit o nich v soukromých schůzích, výbor postaral se, by jim byly dány k dispozici místnosti, kde by se mohli dle libosti scházeti. Místa pro schůze a hodiny, zvolené každou takto utvořenou skupinou, budou oznamovány oficiálně.

Z esperanta přeložila *Boža Vaníčková*.

rezervi al si: oni povos do priparoli en la Kongreso, ekzemple, la demandojn pri Esp. ĉe la blinduloj, stenografistoj, instruistoj, komercistoj, industriistoj, laboristoj, ĉe la Ruĝa Kruco, k. c., k. c. Sed la prezidanto devos nepre rifuzi la parolon al ĉiuj, kiuj deziras trakti la pli supre aluditajn temojn, kaj haltigi la oratorojn kiuj enirus unu el tiuj ne permesitaj kampoj.

Tamen, por ebligi al la kongresanoj kiuj interesiĝas pri unu aŭ alia el tiuj demandoj, ilin priparoli inter si en privataj kunsidoj, la Komitato zorgis por ke ili povu disponi ĉambrojn, kien ili kunvenos laŭ deziro. La kunvenaj lokoj kaj horoj, elektitaj de ĉia tiel formiĝinta grupo, estos oficiale sciigataj.

Dua kongreso.

KRONIKA A KOMENTÁŘ.

Mezinárodní ústav pro esperanto (Internacia instituto de esperanto) byl založen v lednu 1909 Edmondem Privatem. Účelem jeho je vychovávat dobré učitele esperanta. Za tím účelem hodlá zříditi zvláštní esperantské učební kursy a zkoušky, o nichž bude vydávati vysvědčení. Tato jsou dle stupně zkoušek trojí: 1. Vysvědčení o studiu (atesto pri studado) pro ty, kteří vykonali zkoušku ze znalosti esperanta pokud se týče jeho ovládní písmem. Zkoušku tu lze konati též celou písemně. Taxa zkušební 2 Sm (4'80 K). 2. Vysvědčení o schopnosti (atesto pri kapableco) pro ty, kteří osvědčili znalost gramatiky a schopnost ústní konversace. Taxa zkušební 5 Sm (12 K). 3. Diplom profesorský (Profesora diplomo) pro ty, kteří vedle již uvedené znalosti prokázali schopnost vyučovati esperantu a znalost historie a organisace esperantismu. Taxa zkušební 10 Sm (24'05 K). Kursy i zkoušky budou pořádány v důležitých střediskách esperantismu nebo při příležitostech sjezdů esperantistů národních i mezinárodních. Tak těsně před kongresem v Barceloně bude uspořádán desetidenní kurs pro kandidáty profesorského diplomu, na němž budou přednáseti vynikající esperantisté různých národností. Ředitelem ústavu je jeho zakladatel Edm. Privat; sekretariát je v Ženevě (Genève, 19. Pont d'Arve). *Dr. S. K.*

Stálý kongresový výbor esperantistů (Konstanta komitato de la kongresoj esperantistaj, K. K.) je zvláštní sbor, jemuž svěřeno je pořádání mezinárodních kongresů esperantistů. Sbor ten — ve formě jak ustálil se na prvých čtyřech sjezdech — se tává z mezinárodního organizačního komité, z místního komité a z hlavního sekretariátu kongresového. *Mezinárodní organizační komité* (Internacia organiza komitato, O. K.) je utvořen z čelných osobností hnutí vůbec; dle reorganizačního návrhu přijatého na IV. kongresu (Drážďany, 1908) sestavuje se automaticky tak, že sestává z předsedy, a, je-li třeba, z místopředsedy, z generálního sekretáře a z potřebného počtu (aspoň dvou) přidělených sekretářů (sekretářů-adjunktů),

zvolených přímo kongresem, dále ze dvou členů výboru minulého kongresu, ze dvou členů výboru odbývaného kongresu a ze dvou členů místního komitě budoucího kongresu; úkolem jeho je rozhodnouti o všech přípravných pracích kongresu, zejména stanoviti program, určití příspěvek a pod., a podniknouti potřebné oficiální kroky. *Místní organizační komitě* (Loka organiza komitato, L. O. K.) sestává z osob zvolených mezi esperantisty v místě, kde se kongres má odbývati; úkolem jeho je postarati se o všechny potřebné podrobnosti místní organizace kongresu. *Hlavní sekretariát kongresový* (Generala sekretariejo de la kongresoj, S. K.), provisorně totožný s Ústřední kanceláří esperantistů (v Paříži), má zachovati kongresové archívalie, vykonati práce a rozhodnutí organizačního výboru, předložiti kongresu dokumenty a zprávy potřebné k jeho pracím, připraviti a předložiti protokol každého sezení a oficiální kongresové doklady (potřebné peníze dodává kongresová pokladna) a provésti kongresová usnesení (na př. sděliti usnesení těm, jichž se týkají, zejména vládám a pod.); je to tedy stále ústředí prací spojených s pořádáním kongresů. Stálý kongresový výbor vznikl na druhém a byl reorganizován na čtvrtém sjezdu. Pořádání prvního sjezdu (Boulogne-sur-mer, 1905) svěřeno bylo jen místnímu spolku. Na tomto prvním sjezdu (ve 4. sezení) zvoleno bylo již organizační komitě pro pořádání druhého sjezdu. Druhý sjezd pak (Ženeva, 1906) usnesl se již na ustavení stálého výboru kongresového, který by sestával z mezinárodního a místního komitě se společným sekretariátem. Konečně na čtvrtém sjezdu (Drážďany, 1908) stanoven byl nynější automatický způsob ustavení kongresového výboru, který ve svých pracích vázán je jednak prohlášením o nestrannosti esp. kongresů (přijatým 11. sjezdem), jednak sjezdovým řádem (přijatým 111. sjezdem). Sídlo kongresového sekretariátu je v Paříži (Centra oficejo, Paris, rue Clichy, 51, Francujo), kam třeba zaslati veškeré návrhy, dotazy, poštovní i peněžní zásilky a pod. Bsk.

Řád pro mezinárodní kongresy esperantistů (Kongresa regularo), přijatý na třetím sjezdu (Cambridge, 1907), v krátkosti stanoví toto: Sjezdu může se účastniti »každý, kdo umí a užívá jazyka esperanto k jakémukoliv účelu« (srov. »Deklarace o podstatě esperantismu«, Č. E. 111. 9. 141.), jestliže se přihlásil u místního komitě nebo u kongresového sekretariátu a zaplatil příspěvek stanovený organizačním komitě (§ 1.). Předmětem kongresového jednání mohou býti všechny otázky společné všem esperantistům; vyjmuty jsou však otázky náboženské, politické a sociální (srov. »Prohlášení o nestrannosti kongresů esp.«), jakož i jazykové (vyhrazené jazykovému výboru) (§ 3.). Kongres může jen vysloviti svá přání a rady, nemůže však konati usnesení závazná ať pro jednotlivce či pro spolky (§ 5.). Přípravné práce kongresové svěřeny jsou stálému výboru kongresovému, který sestává z mezinárodního a místního komitě s hlavním sekretariátem (§§ 6.—9.). Předsednictvo sestává při pracovních schůzích ze zvoleného předsedy a místopředsedy ze země, kde kongres se pořádá, z několika jiných místopředsedů, zvolených z národů na kongresu nejčetněji zastoupených a ze sekretářů (§ 11.), při slavnostních schůzích pak ještě z národních delegátů, zvolených vždy po jednom z každého státu, a z každého národa, pokud jsou účastněny na kongresu (§ 12.). Pro prozkoumání zvláštních otázek nebo ku projednání otázek nepřípustných pro všeobecná sezení se stanoviska neutrality stanoveny jsou zvláštní sekce (§ 13.), které mohou žádati, aby jich usnesení byla předložena kongresu (§ 14.). Jednotlivec o témž předmětu může mluvit pouze 10 minut (§ 16.). Hlasovati se může jen o návrzích položených na denní pořad předsednictvem; jen ty návrhy mohou býti také měněny (§ 17.) Návrhy a usnesení sekcí nemohou býti ve všeobecných sezeních měněny; kongres jen může usnesení takové

sekcí vrátiti a ta může navrhnouti případné změny (§ 18.). Ke kongresovému řádu druzí se zvláštní prohlášení (ze IV. sjezdu), dle něhož návrhy, o nichž se má na sjezdě jednati, musí býti včas zaslány předsedovi stálého výboru a navrhovatel má právo odvolati se ku předsednictvu, kdyby mu nebylo náležitě vyhověno. *Hkb.*

Kongresová pokladna esperantistů (Kongresa kaso esperantista). K účelům kongresu byla z přebytků kongresů v Cambridgi a v Drážďanech zřízena zvláštní kongresní pokladna (Kongresa kaso), která má soustřeďovati v sobě příjmy i vydání, spojené s pořádáním mezinárodních kongresů esperantistů. Je zpravována 3 kurátory různých národností, volených stálým výborem každý rok po 2 na místě dvou vystupujících ale znovu volitelných. Účty zkoumá a schvaluje stálý výbor a jsou pak publikovány. Místní výbor kongresový, v němž zastupují stálý výbor dva zástupci, může býti zplnomocněn stálým výborem, aby sám přijímal peníze i činil vydání pro kongres, konečné účty všeho druhu mají býti zaslány kongresové pokladně. Kdyby světové kongresy esperantistů přestaly se pořádati, případně jmění pokladny propagačním esperantským institucím, určeným stálým výborem. *Dr. S. K.*

Pátý mezinárodní kongres esperantistů (Barcelona, 5 — 11. září 1909). Na pozvání města Barcelony — skutečně na pozvání celého města, neboť pozvání podepsáno bylo nejen oficiálními kruhy, městskou radou, ale všemi významnými institucemi a korporacemi, redakcemi předních žurnálů a pod. — rozhodl se čtvrtý mezinárodní kongres esperantistů (Drážďany, 1908) uspořádati následující sjezd v Barceloně, kde je 52 spolků esperantistů, které čítají přes 2000 horlivých a osvědčených členů. Jakmile usnesení to vešlo ve známost, byly ihned zahájeny přípravné práce, k nimž přátelsky se spojily svazy esperantistů obou národností, španělský (Hispana societo por la propagando de esperanto) i katalánský (Espero kataluna), z nichž zvolen byl místní přípravný výbor a příslušné komise. Kongres konati se bude s velikou okázalostí, neboť celé město připravuje esperantistům velikolepé přijetí. Sám španělský král přijal čestné předsednictví kongresu a pět ministrů (vnitřní, zahraničních záležitostí, vyučování, veřejných prací, předseda ministerstva), členové královské rodiny (princ Karel Borbonský, předseda sněmovny, starosta města, rektor university, několik poslanců, učenců a spisovatelů přijali protektorát. Městská rada odhlasovala 2500 peset na podporu reklamy pro kongres a uspořádá velikou přepychovou hostinu na oficiální přijetí a pohostění hostů. Město dá k dispozici kongresu celý palác krásných umění pro zahajovací sezení, slavnosti a ples, rektorát university propůjčí celý palác universitní pro pracovní a odborné schůze kongresové, obchodní komora zapůjčí starobylou dvoranu bursy a krásný sál pro slavnost »květinové hry esperantistů«, takže tato slavnost konati se bude na téměř místě a s touz okázalostí a nádherou, jako se konají domácí hry květinové. Velikolepé bude přivítání tvůrce esperanta Dra Zamenhova; na nádraží dostaví se městská rada, poslanci atd. provázeti celou městskou stráží a jzdou ve slavnostních uniformách a s hudbou. Okázalého přijetí dostane se i všem účastníkům kongresu; důležitý literární spolek »Ateneo« přijme všechny kongresisty jako členy, spolek »Orfeo« uspořádá ve svém nádherném paláci zvláštní koncert a Adria Gual uspořádá divadelní představení svého díla »Mistero de Doloro« (Tajemství bolesti), které bude esperantsky sehráno herci-umělci z povolání. Z nařízení starosty 20 členů městské stráže naučilo se esperantsky a bude k dispozici kongresistům. Dráhy poskytují kongresistům 50% slevy. — Kongres konati se bude ve dnech od 5. do 11. září t. r. Ve dnech 3., 4. a 5. září budou španělští

esperantisté očekávají cizince v Port Bou, aby jim poskytl příslušných informací. Kongresová legitimace stojí 4 Sm (10 K), ubytování v hotelu (pokoj, snídaně, oběd, večeře) stojí denně K 5.—, K 7.50, K 12.50 (dle komfortu), tedy sedmidenní pobyt vyžaduje nákladu K 35.—, K 52.50, K 87.50 (objednané kupony vydávají se až na místě, ve zvláštní kanceláři, která bude v universitní budově). Cena lístku od francouzských hranic do Barcelony a zpět (Port Bou-Barcelona-Cerbère) bude (se slevou 50%₀) platnou 20 dní před zahájením a 20 dní po ukončení kongresu) K 10.— (III. tř.), K 17.50 (II. tř.), K 22.30 (I. tř.); o poukázku na tuto slevu, na niž nárok má jen ten, kdo zaslal obnos 10 K na sjezdovou legitimaci, nutno se přihlásiti. Také francouzské dráhy (aspoň společnosti Nord, Est, Orléans, Midi a P. L. M.), poskytnou kongresistům (v době od 15. srpna do 25. září) 50% slevu v případě, že zpáteční jízda koná se touž tratí; o poukázku na tuto slevu nutno se přihlásiti do 15. srpna (u Centra oficejo). Z Paříže do Barcelony vypraven bude zvláštní vlak, při jehož použití náklad cesty — jízda tam i zpět, sedmidenní ubytování, kongresní legitimace, vstupenka do divadla — bude činiti asi 150—200 K. (Cesta z Prahy do Paříže a zpět s použitím okružního lístku stojí asi 100 K). Jízdné z Prahy do Barcelony a zpět (okružní lístek) stojí asi 200 K. Vypraveny budou také zvláštní paraloďe (podnikne U. E. A.) do Barcelony z Londýna, z Marseille a z Genovy; výprava londýnská vyjede 27. srpna a přijede 6. září (náklad 250—500 K dle zvolené kabiny). — Přihlášky a peníze přijímá, legitimace a poukázky na slevy vydává: Centra oficejo esperantista, Paris, rue Clichy, 51, Francujo (poněvadž do Španělska není možno posílati peníze poštovní poukázkou). Adresa kongresu: Esperanto-kongreso-Barcelona. — Českým esperantistům, kteří se účastní kongresu, veškeré informace ochotně podá redakce revue »Český esperantista« (Praha 11., Kampa 495).

Bšk.

Pozn. Zda a jaký vliv na pořádání kongresu budou mít nepokoje ve Španělsku, nemůžeme dnes ještě sdělit, oznámíme to však v čísle příštím, případně denními listy. Náš telegrafický dotaz v tomto směru zůstal dosud nezodpověděn — patrně ani nedošel.

Red.

Prof. Naville a esperanto. Vynikající francouzsko-švýcarský filosof a politik, slavný zakladatel »Association réformiste«, letos (28. V. 09) zesnulý prof. Jules Ernest Naville byl vzácný příznivec a zasloužilý přítel esperanta, který má značný podíl na potěšitelném faktu, že valná část vědeckého světa francouzského je hnutí esperantskému přízniva, ba z části i v hnutí esperantském pracuje. Právě před desíti léty (r. 1899) profesor Naville předložil »Akademii věd morálních a politických« (v Paříži), jejíž byl zahraničním členem, zprávu o užitečnosti a způsobilosti esperanta pro vědecký svět, v níž navrhol, aby vyučování esperanta zavedeno bylo na střední školy celého světa. R. 1904 přimlouval ke esperantu na mezinárodním kongresu filosofů v Ženevě, jehož byl čestným předsedou. Sám se esperantský — pro své vysoké stáří (přes 90 let) — sice neučil, ale esperanto dobře znal a jeho pokroky velice horlivě a příznivě sledoval. Když v Ženevě pořádal byl (1906) mezinárodní kongres esperantistů, velice toho litoval, že nemoc bránila mu, aby se účastnil této manifestace, kterou pozdravil pozoruhodným dopisem, otiskěným potom řadou časopisů. Vyjímáme z něho: »Od mnoha let, aspoň od třiceti, jsem přesvědčen, že zavedení jazyka mezinárodního je nutný, přirozený výsledek všeobecného chodu civilizace a zvláště stále se většícího rozmnožování dopravních prostředků. Pro lidi, jichž spojení denně se usnadňuje, stává se denně důležitějším, aby jim byly poskytnuty prostředky k vzájemnému dorozumění. Ten výrok má, dle mého mínění, jistotu jako geometrický axiom. V době,

kdy poznal jsem věc dra Zamenhova, zvěděl jsem, že Max Müller vyslovil tato dvě mínění: Zavedení jazyka mezinárodního, jednoduššího našich jazyků, je rozumné; mezi všemi snahami k dosažení toho cíle, esperanto zasluhuje přednost. Abych se přesvědčil, zda tomu tak je, psal jsem tomuto proslavenému oxfordskému profesorovi, který mi odpověděl, že jsem dobře zpraven, a který mohl ještě před svou smrtí dáti veřejný důkaz o svém schválení esperanta. Mínil tak vynikajícího člověka, který je považován ve studiu jazyků za učenca prvořadého, přesvědčilo mne, že esperanto může představovati rozluštění problému jazyka mezinárodního. Od té doby s velikým zájmem sledoval jsem rychlé pokroky věci, jejíž úspěch ukázal kongres boulogenský a okáže a zvětší zajisté ženevský. »He, co mohu říci všem osobám, které se mohou učiti: Seznamte se s podstatou esperanta a s jeho pokroky; a přijdete-li k těmž přesvědčení jako já, učte se mu a vybízejte jiné ještě, aby se mu učili; budete tak spolupracovati na veliké a dobré věci. Jestliže se jednoho dne bude moci říci, že vedle národních jazyků, které budou pokračovati ve svém přirozeném vývoji, existuje prostředek k vzájemnému dorozumění se mezi všemi lidmi zeměkoule, jazyk lidstva, ten den bude jedním z největších dat dějin«. Tak psal o esperantu učenec evropského jména, učenec znající šest jazyků (francouzštinu, italštinu, němčinu, latinu, řečtinu, hebrejštinu), tak psal o esperantu učenec, který byl přítelem a obhájcem všech věcí, které pokládá za užitečné pro dobro lidstva, který byl nebojácným obhájcem ideí spravedlivých, třeba nepopulárních! Ještě poslední zimy psal členu francouzského Institutu generálu Sebertovi list, v němž varuje esperantisty před změnami v jazyce. Přízeň svoji k esperantu demonstroval také tím, že r. 1903 přijal čestné předsednictví »Svýcarské společnosti esperantistů«. Jeho zaujatost pro esperanto ukazuje i ta maličkost, že ve své pracovně měl na zvláštním stole esp. knihy a časopisy s podobiznou dra Zamenhova a že každý týden dával se informovati (red. Privatem) o pokrocích esperantského hnutí. V Navilleovi zemřel jeden z největších a nejlepších protektorů esperanta (O Navilleovi přineseme stať v »Raportoj kaj notizoj« příštího čísla). Bšk.

Mark Twain a Esperanto. Když překladatel humoresky tohoto světoznámého autora S. L. Klemense (Mark Twain) psal mu, prose, aby mu dovolil uveřejniti překlad, obdržel tuto anglicky psanou odpověď: »Ano! Máte mé svolení zesperanštiti »PiMc. Williams a hromobití«. Kdybych byl o několik let mladší, naučil bych se tomu jazyku. Případně bych to zkusil ještě, kdybych byl jist, že jim mluvím anděle.« Nemo.

Vláda brazilská a esperanto. Na oslavu stého výročí oficiálního otevření národních přístavů světovému obchodu, uspořádala vláda brazilská národní výstavu (1908), o níž vydala veliký pamětní spis obsahující podrobné informace o Brazílii; na návrh ředitele statistické kanceláře (Dr. Bulhões Carvalho), rozhodl ministr průmyslu (Dr. Miguel Calmon), aby spis ten vydán byl portugalsky, francouzsky a esperantsky a přední úředník statistické kanceláře (markýz de Oliveira), který byl sestavením publikace pověřen, schvalně naučil se esperantu, aby i esp. vydání mohl sám podniknouti; dosud vydána byla statistickou kanceláří úvodní část obsahující v esperantu všechny informace o Brazílii (viz »Libroj kaj gazetoj«). Hkb.

Vyučování esperantu na školách. — Ve Voroněži (Rusko) vedeno vyučování esp. na zaměstním gymnasiu. — V Edinburgu (Angl.) vyučuje se esp. na 3 školách. Hkb.

Slepčí a esperanto. Na kongresu přátel slepců v Neapoli přijat byl jednomyslně návrh, aby esperanto bylo zavedeno na ústavy slepců.

Návrh podal páter Isidoro, profesor na belg. ústavě slepečů ve Woluwe, začal se mu dostalo pochvaly od papeže, když byl jím přijat k audienci. Že mnohé ústavy esperanto již zavedly, je známo. *Nemo.*

Esperanto v Luhačovicích. V dohodě se správou slováckých lázní v Luhačovicích (na Moravě) pracuje »Svaz čes. esp.« k tomu, aby v Luhačovicích vytvořeno bylo prostředí pro feriální kolonie esperantistů. Prvním krokem podniknutým v tomto směru byl cyklus 3 přednášek o jazyce mezinárodním a veřejný kurs esperanta, konané ve dnech 23.—31. července 1909. p. Jos. Krumpholcem, učitelem v Bystřici p. Host., který přednášel zde na temata »Idea a význam jazyka mezinárodního« (23. 7.), »Význam jazyka mezinárodního pro turistiku« (24. 7.), »Význam esperanta pro malé národy vůbec, pro Čechy a lázně Luhačovice zvláště« (25. 7.), a vyučoval zde (ve dnech 26.—31. 7. 09.) esperantu denně po 2 hod. (od 3. do 5.) ve veřejném kurse (za popl. 4 K za osobu). Není pochyby, že lázně v Luhačovicích, budou-li užívati esperanta, mnoho získají, přivábí dosti hostů z nejrůznějších zemí světa na Moravu. »Svaz čes. esp.« užije také všech prostředků, jimiž bude moci přispěti k upoutání ciziny k našemu přednímu lázeňskému místu. *Hkš.*

Esperanto v učitelských prázdninových kursech obchodních nauk v Československé obchodní akademii zavedeno je na podnět »Svazu čes. esp.«; vyučování účastní se 70 posluchačů a vyučuje se ve dvou odděleních; v prvním učí p. JUC. Jos. Barvíř, v druhém p. K. Procházka. *O. S.*

Výstavka českých esperantistů. — V Praze na 1. výroční průmyslové a živnostenské výstavě, kterou uspořádala v Průmyslovém paláci »Národohospodářská jednota« (26. VI.—4. VII. 09), vystavoval »Svaz čes. esp.« s »Čes. společností esp.« a s »Prvním dám. čes. spolkem esp.« ve zvláštní skříni esp. knihy, brožury, časopisy, katalogy, obch. reklamy atd., a prodával esp. učebnice, slovníky a odznaky. Výstavku velmi vkusně uspořádanou pp. JUC. Barvířem a Ph. Dr. Kamarytem stihla po uzavření nehoda: ačkoliv výstavka byla hlídána výstavními dozorcí, členy policie a pražské hlídací společnosti, neznámý dlouhoprsák odciplil tu zásobu knih a odznaků; už tedy ohrožují esperanto nejen skeptici a ildisti, ale i zloději. *Kronikář.*

Rozmanitost z esperantského hnutí. — Výbor vzduchoplavecké výstavy ve Frankfurtě (10. VII.—31. X.) vydal a dal rozestlati oznámení v esperantu; na výstavě je také zřízena esp. informační kancelář a začátkem září bude tam pořádána zvláštní slavnost pro esperantisty. — Hudební konservatoř ve Valencii (Španělsko) vydala esperantsky program velkého mezinárodního hudebního konkursu vypsánoho na oslavu třicátého výročí svého založení. — Letošní výstavy španělské (hospodářská a archeologická výstava v Santiagu, okresní výstava ve Valencii) rozesílají také pozvání esperantská. — Dle »Oficiala gazeto esperantista« (I, 11) existovalo 5. V. 9: 1498 propagačních, 132 odborných spolků esp., 326 měst s esp. konsuláty a 89 esp. časopisů. *Kronikář.*

INFORMACE A DOKUMENTY.

Česká společnost esperantistů v Praze (Bohema societo esperantista en Praha) žádá přátele svoje, aby jí oznámili, zda a kdy objednali sobě cokoliv od ní a buď vůbec neobdrželi odpovědi, nebo obdrželi vyří-

zeni své žádosti někým jiným, než jmenovanou společností. Zjistili jsme případy, kde na dopisy, správně Společnosti adresované, došly odpovědi s publikacemi t. zv. Boh. *unio esper.*, po případě s publikacemi redakce Časop. čes. esp., což dokazuje, že dopisy neoprávněně byly jinými zadrženy a vyřízeny. O. S.

Klub esperantistů v Bystřici p. Host. ustavil se 8. června 1909. Dle rozhodnutí ustavující valné schůze klub přistoupil za člena »Svazu čes. esp.« (delegátem je pí Marie Vančíková, choť c. k. okresního soudce). Za předsedu zvolen p. Aleš Klabáčka, c. k. poštovní, za jednatele sl. Anna Patáková, učitelka. O. S.

Klub esperantistů, hádankářů a šachistů z Ostravska ve Vítkovicích ustavil se 11. července 1909 na schůzi v hostinci »Český dům ve Vítkovicích«. Klub má 12 zakládajících, 22 činných a 2 přispívající členy a jednoho hospitanta. Za členy výboru zvoleni byli pp. J. Gabzdyl (předs.), Ed. Sedláček (místopř.), Arno Janečka (jedn.), Fr. Talpa (pokladník), Jos. Pavlan; za náhradníka J. Sikora, za revisora Boh. Pauček. Vyučování esp. koná se v neděli (2—5 hod.) v čes. obecné škole (od začátku školního roku). Klub prohlásil se pro Zamenhofovo esperanto a přistoupil za člena »Svazu čes. esp.« O. S.

LIBROJ KAJ GAZETOJ.

Ĉe la koro de Eŭropo. Mallonga resumoj pri la internacia rolo de Genevo en la historio de moderna tempo. *Edmond Privat.* Genève, Atar, Corraterie 12. Prezo Sm 0'20 (Pĝ. 21). — En eleganta, bele ilustrita broŝuro priskribas juna aŭtoro la historion kaj signifon de la svisia ĉefurbo; granda parto de la verketo estas dediĉita al Calvin kaj al la reformacio. *Hkb.*

Bona sinjorino. Novelo de E. Orzeszko. Tradukis *Kabe.* Berlin, Möller & Borel. »Esperanta biblioteko internacia« N-o 3. Prezo 10 Sd. (Pĝ. 51). — La nomoj de la aŭtoro kaj de la tradukinto — fama pola verkistino Eliza Orzeszko kaj konata pola esperantisto D-ro K. Bein — certe sufiĉas por kredigi, ke la 3a n-o de la simpatia kolekto estas verko leginda de ĉiuj esperantistoj. Kun vera plezuro ni rekomendas tiun ĉi rakonton al niaj legantoj. *Bsk.*

Rusaj rakontoj. Fabeloj al Helenjo de *Mamin Siberjak.* Tradukis N. *Kabanov.* Berlin, Möller & Borel. »E. B. I.« N-o 4. Prezo 10 sd. (Pĝ. 44). — Eminentia rusa verkisto Mamin Siberjak (*1852) inter aliaj rakontoj kaj romanoj talente verkis librojn pri infanoj por infanoj. El ili la plej grandan famon ĝuas »Fabeloj al Helenjo«, kies esperantan tradukon ni ĝoje rekomendas. *Bsk.*

Barcelono. Deskriptiva broŝuro. Eldono de la »*Societat d'Atracció de Forasters.*« (Pĝ. 24). — Bela, ilustrita broŝureto, enhavanta priskribon de Barcelona kaj ĉiuspacajn informojn, kiuj povas interesi aŭ utili al la esperantistoj, kiuj vizitos la urbon; ĝi estas sekve antaŭ ĉio rekomendinda helplibro por la partoprenantoj de la kvina kongreso, sed certe scivole tralegos ĝin ankaŭ ĉiuj malfeliĉuloj, kiuj ne havos la feliĉan okazon esti kongresano. Ĝi estas ricevebla de »*Tutmonda esperoto, Barcelona, Paradiŝ 12, Hispanujo-Katalunujo.*« *Bsk.*

La Infano, la Saĝulo kaj la Diablo. Originale verkita angle de *Coulson Kernahan*. Eldonita esperante de *J. C. O'Connor*. London W., Centra angla esperantejo, 17. St. Stephen's Square, Bayswater. La «Verd-Stelo» Serio, N-o 2. Prezo Sm 0'25 (Pg. 46). — Malnova angla samideano prezentas al ni tradukon de la verketo tradukita jam en 13 lingvojn. La verko «montras kun granda imaga forteco kaj beleco la centrajn punktojn pri la rilato inter kristaneco kaj vivo,» kompreneble el la vidpunkto, kun kiu oni ne bezonas ĉiam konsenti, sed kiun oni devas respekti. *Bšk.*

La Vizio de la Poeto (Urbo por la geblinduloj). Originale verkita angle de *Carmen Sylva*. Tradukita esperanten de *Kasimir Eucharis*. London W., Centra angla esperantejo. La «Verd-Stelo» Serio, N-o 3. Prezo 2 pencoj (Pg. 15). — Esperanta traduko de ĉarma fantazio verkita de reĝino-poetino Elizabeta de Rumanujo kaj vendata por profito de la propagando inter blinduloj. «Pro sia propra beleco kaj pro la nobla celo, al kiu ĝiaj enspezoj estas servontaj, la verketo sendube trovos tre multe da aĉetantoj.» *Hkb.*

Antaŭparolo de l'Bolteno memoriga de la Ekspozicio nacia de 1908. Rio de Janeiro, Direktejo ĝenerala de Statistiko, 1908 (Pg. LXIII). — Tiu ĉi eldonaĵo de Ĝenerala direktoro brazilia de Statistiko bone informas la leganton pri Brazilio iom malmulte konata de l'fremduloj; la interesajn informojn povas profiti precipe komercistoj-eksportantoj. *Hkb.*

Lingvo internacia (XIV, 6, 7) publikigas la raporton pri ĝeneralaj kunvenoj de la akciuloj de *Presa esperantista societo* (29. 6. 09). La akciuloj voĉdone decidis 1. ne likvidi, sed daŭrigi la societon, 2. malpliigi la kapitalon proporcie al la perdoj (48.000 fr.) tiamaniere, ke la akciuloj posedantaj 5 akciojn ricevos kontraŭ ili 2 novajn akciojn, 3. ĉesi la eldonadon de l'«Grand Dictionnaire français-espéranto». Sekve «Lingvo internacia» vivos plu (ĝia abonkosto estos 2 Sm, kun «Literatura almanako» 3 Sm). Ni deziras al ĝi, ke ĝi vivu longe. *Bšk.*

Esperanto (V, 56, 57) skribas (D-ro J. Ostrovski): Aŭstrio-Hungario, kiu konsistas el tiom da diverslingvaj popoloj, ĝis nun ne prezentis kontentigajn sukcesojn de nia movado. Sole Bohemoj jam de longe laboras por nia afero. Inter ili estis kelkaj tre agemaj kaj senlacaj samideanoj jam de unuaj jaroj de nia movado, kiuj serioze kaj sindoneme laboris por nia afero. Dank' al ili esperanto nun tre forte staras kaj sukcese progresas en Bohemujo. Bohemoj estas konataj fideluloj de Zamenhofs fundamento kaj ĵaluzas gardas ĝin kontraŭ laj ajn reformemaj provoj. Multaj samideanoj, kiuj havis la plezuron viziti la belan Praha antaŭ aŭ post la Dresdena kongreso povis konstati la bonajn sukcesojn atingitajn de niaj bohemiaj amikoj. En Praha niaj gesamideanoj faras tre bonan impreson per sia flua, bonstila, esperanta interparolo. Ankaŭ la du ĵurnaloj «Bohema esperantisto» kaj «Ĉas. ĉes. esp.» estas tre bonstilaj kaj tre bone gvidataj. *Rd.*

Germana esperantisto (VI, 6-7) komunikas el Dresden: La komerca lernejo de s-o D-ro Mühlpford, unu el la plej ŝatataj de la ĉefurbo, sendis proponon al la ministerio de l'instruado, ke oni permesu la akiron de atesto pri unujara milita servado posedante krom unu fremda lingvo esperanton. Nun oni ricevas ĝin sole, se oni faras ekzamenon almenau en du fremdaj naciaj lingvoj (franca kaj angla). *Bšk.*

Pola esperantisto (IV, 6) publikigas bonan nekrologion pri nia mortinta amiko kaj kunlaborinto H. Alferi. «Ne longa lia vivo, plena de laboro

kaj peno por nia afero restigos brilan postsignon en la historio de l'bohema esperantista movado.» «La nomo de Alferi estos enskribita en la nomaron de tiuj, kiuj preparadis al la homaro novajn, pli sunajn tagojn, tagojn sen armo, sen malkonsentoj, sen bataloj» — skribas T. Matuszewski. *Bšk.*

Tutmonda espero (II, 18) publikigas la tradukon de la letero, per kiu la reĝo akceptis la patronadon de nia kongreso: Lia Reĝa Moŝto (ke lin Dio gardu), konsentante al la montritaj de vi deziroj en la nomo de tiu kongreso de Esperantistoj, dignis akcepti ĝian honoran prezidantecon. Laŭ Reĝa ordono, mi tion komunikas al vi por via scio, kontentiĝo kaj sekvantaj efektoj. Dio gardu Vin multajn jarojn. En Palaco la 23an de aprilo 1909. La Markizo de la Torrecilla. *Bšk.*

La Verda standardo (IV, 8, 9) pligrandiĝis kaj fariĝis multlingva organo publikiganta tekstojn en la plej diversaj lingvoj. *Rd.*

Kroata esperantisto. Oficiala organo de la «*Društvo hrvatskih esperantista*». Red. & adm.: Zagreb, Boškoviĉeva ulica broj 13a. Abonpago 3 K.— Longe Kroatujo restis netuŝita per esperanto, sed en la lasta tempo malrapide komencas kreski esperantista movado ankaŭ en tiu ĉi sudslava lando. Kun sincera simpatio ni bovenigas aperon de la organo, kiu kunigas kroatan esperantistaron. — La ricevita n-o (1, 3) enhavas bonan artikolon »Por kio esperanto?« *Bšk.*

Norvega esperanta gazeto. Organo de la norvegaj esperantistunuiĝoj. Red. & adm.: Kristiania, Stølmakergate 6 IV. — Monata gazeto eldonata de akcia societo en lingvoj norvega kaj esperanta. *Rd.*

Nova sento. Esperanta gazeto de Bilbao. Red. & adm.: Bilbao, Str. Jardines 7, Hispanujo. Abonpago: Sm 0'90. — La gazeto estas monata organo de la Vaska esperantistaro. — Ĉefaj artikoloj de la 1a n-o (1): La natura lingvo. Komerca rigardo. Estu benata, ktp. *Rd.*

Ricevitaj eldonajoj (nepriparolitaj supre). — *Internacia scienca revuo* (VI, 66, 67). Kiu estis Comenius? (El »Ĉes. esp.«), Premio Wolfskehl koncerne la faman teoremon de Fermat. — *Juna esperantisto* (VII, 5, 6, 7). Franca federacio de la junaj esperantistoj. — *The British Esperantist* (V, 55). Pri la blinduloj, Brita kongreso. — *Informaj raportoj* (III, 7—8). Pri esperantista agado. — *Tutmonda espero* (II, 18). Pri floraj ludoj (devizoj de la manuskriptoj ricevitaj). — *La du steloj* (I, 10, 11). Denove al laboro. — *Rumana gazeto esperantista* (II, 6). Esperanto ne estas utopio! — *Oficiala gazeto esperantista* (I, 11; II, 1). — *Vojo de kuracistoj* (II, 7). — *Inf. socia revuo* (III, 5, 6). — *La Spritulo* (I, 8). — *Tra la filatelio* (II, 1). — *Dia regno* (II, 6, 7—8). — *La Suno hispana* (VI, 64, 65, 66, 67). — *Svisa espero* (VII, 6). — *Dana esperantisto* (II, 6, 7). — *Belga esperantisto* (I, 8, 9). — *La Holanda pioniro* (I, 9, 10). — *Hungara esperantisto* (I, 3). — *Elio esperantista* (1909, 37). — *Normanda stelo* (II, 6, 7, 8). *Export esperantist* (I, 6). — *The Esperanto Instructor* (III, 25). — *Clau Esperanto* (kataluna ŝlosilo). — *Jelludo*, nova sporta ludo por genulujaro: 3 vidaĵkartoj (A. Krištof, Praha III, 83). — *5a internacia kongreso esperantista*: 4a flugfolio (vidu boheman kronikon). — *Muzika konservatorio de Valencio*: Programo de la konkurso. — *Pri kelkaj novaj sufiksoj* (Cart). — *Nefermitaletero al »Finna esperantisto«* (P. Linares). — *Unu fojon por ĉiam* (L. 1.). — *Gramatiko de He* (A. Seidel), 10 pf. — *Jazyk mezinárodní Línquo internaciona di la delegitaro* (Kajš, Quitta). Bohema gramatiko de ildo eldonita de J. Kajš, Židenice u Brna, Moravio (10 hel). *Rd.*

Zodpovědný redaktor: Dr. Stan Kamaryt. — Nakladatel Ferd. Boháček, knihkupec. — Tisk »Politiky« v Praze.